

**Citation:** ALTAN, F., & BİÇER, E. B. (2017). SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLI HASTANELERDE ÇALIŞAN SAĞLIK PERSONELİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: SİVAS İLİ ÖRNEĞİ, *bmi*, (2017), 5(2): 481-499  
doi:<http://dx.doi.org/10.15295/bmi.v5i2.130>

## SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLI HASTANELERDE ÇALIŞAN SAĞLIK PERSONELİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: SİVAS İLİ ÖRNEĞİ<sup>1</sup>

Fatih ALTAN<sup>2</sup>

Enis Baha BİÇER<sup>3</sup>

Received Date (Başvuru Tarihi): 08/08/2017

Accepted Date (Kabul Tarihi): 13/09/2017

Published Date (Yayın Tarihi): 15/09/2017

### ÖZ

*Bu araştırma sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek üzere yapılmıştır. Finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması, bireylere daha sağlıklı finansal kararlar almasına ve dolayısıyla finansal refaha ulaşmasında katkı sağlayacaktır. Bu çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırmadır. Bu araştırmanın örnekleme "Raosoft" (www.raosoft.com) programı kullanılarak hesaplanmıştır (N=2750). Araştırmada basit rastgele örnekleme yöntemiyle 338 sağlık personeli örnekleme dâhil edilmiştir. IBM SPSS 22.00 programından yararlanarak veriler analiz edilmiştir. Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis ve Frekans testleri ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri farklı demografik özellikler açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda finansal okuryazarlık başarı puanı %60 olarak belirlenmiştir. Erkek sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık başarı puanları kadınlara kıyasla daha yüksek çıkmıştır. Gelir düzeyi, eğitim düzeyi ve kadro unvanı gibi değişkenlerin finansal okuryazarlık düzeyinde etkili olduğu görülmüştür. Sağlık çalışanlarının en fazla bilgiye sahip olduğu alan emeklilik ve sigortacılık iken, en az bilgiye sahip olduğu alan yatırım konusu olmuştur. Ayrıca finansal gündeme ilişkin bilgilerinin az olduğu tespit edilmiştir.*

**Anahtar Kelimeler:** Finansal Okuryazarlık, Sağlık Personeli, Finansal Bilgi, Finansal Eğitim

### DETERMINATION OF FINANCIAL LITERACY LEVELS OF HEALTH PERSONNEL WORKING IN HOSPITALS AFFILIATED TO THE MINISTRY OF HEALTH: SIVAS PROVINCE EXAMPLE

#### ABSTRACT

*This research was conducted in order to determine the level of financial literacy of health professionals. Increasing the level of financial literacy will help individuals to make better financial decisions and thus to achieve financial welfare. This study is a descriptive and cross-sectional study. The sample of this research was calculated using the program "Raosoft" (www.raosoft.com) (N = 2750). A sample of 343 health personnel was included in the study by simple random sampling method. Data were analyzed using the IBM SPSS 22.00 program. Comparisons were performed by using Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, and Frequency tests. Participants' financial literacy levels were examined in terms of different demographic characteristics. As a result of the study, financial literacy achievement score was determined as 60%. Male health worker' achievement*

<sup>1</sup> Bu makale "Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Sivas İli Örneği" adlı Yüksek Lisans Tezinden oluşturulmuştur.

<sup>2</sup> Gazi Üniversitesi, Sağlık Kurumları Yönetimi ABD, Doktora Öğrencisi, [orcid.org/0000-0003-3913-309X](http://orcid.org/0000-0003-3913-309X)

<sup>3</sup> Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi, [orcid.org/0000-0002-1624-4988](http://orcid.org/0000-0002-1624-4988)

scores were found to be higher than those of women. Variables such as income level, education level, cadre title were found to be influential on financial literacy level. The area in which health care staff were the most successful was "retirement and insurance (78%)" while the most unsuccessful area was "investment (37%)". In addition, the information on the financial agenda was found to be less.

**Keywords:** Financial Literacy, Healthcare Personnel, Financial Information, Financial Education

## 1. GİRİŞ

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularda bilgi sahibi olmasını, doğru finansal kararlar alarak bunları uygulamasını içerir. Bireyin doğru finansal kararlar alması hem bireyin yararına hem de toplumun yararına olacaktır. Bunun içinde toplumdaki finansal okuryazarlığın artması gerekmektedir. Eğer bireyler finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirirlerse günümüzde ailelerin yaşadığı maddi problemler ortadan kalkacaktır.

Teknolojik gelişmeler ile birlikte daha karmaşık bir hal alan finans dünyası bireylerin finansal okuryazar olmasını gerektirmektedir. Bireylerin finansal okuryazar olmaları kendi sorumluluğu olduğu kadar hükümetlerin, finans ve eğitim kurumları gibi birçok kişi, kurum ve kuruluşu da yakından ilgilendirmektedir.

Finansal okuryazarlık düzeyinin artması bireyin hayatında finansal sorunların olmayacağı anlamına gelmez fakat bireyin karşılaşacağı finansal sorunlara daha etkili çözümler getirerek içinde bulunduğu durumu en az zararla atlatabilmesine yardımcı olur.

Bu araştırma, finansal okuryazarlığın gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Sivas İlinde Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan sağlık personelinin finansal okuryazarlık konusundaki bilgi düzeylerini ölçmek ve sosyo-demografik açıdan değerlendirmektedir.

## 2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde en çok kabul gören ve araştırmacıların çalışmalarında da sıkça rastlanan finansal okuryazarlık tanımını Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) yapmıştır. OECD'ye göre finansal okuryazarlık, "bireylerin ekonomik hayata katılımının sağlanması, bireylerin ve toplumun finansal refahının geliştirilmesi, çeşitli finansal olaylarda etkin kararlar alabilmek maksadı ile finansal terimler ve risk ile ilgili bilgi sahibi olması sahip olunan bilgiyi uygulama beceri, motivasyonu ve güvenini ifade etmektedir"[www.oecd.org](http://www.oecd.org)).

Finansal okuryazarlık konusunda bilinen eski tanımlardan biri Noctor ve Ark. (1992) tarafından yapılmıştır. Buna göre finansal okuryazarlık, bireylerin paralarını yönetirken bilinçli değerlendirmeler yapabilmesi ve etkili kararlar alabilmesini ifade etmektedir (Goel ve Khanna, 2013).

Bodie (2006)'nin yaptığı finansal okuryazarlık tanımı ise, bütçeleme, tasarruf, yatırım, borç alma/verme, sigorta etme, çeşitlendirme ve gelir-gider eşleştirmesiyle ilgili uygulamalar hakkında bilgi sahibi olma ve davranışlarını geliştirme becerisi olarak değerlendirilmektedir. Lusardi (2008)'nin yaptığı tanıma göre ise finansal okuryazarlık iki grupta incelenmiştir. Birincisi temel finansal okuryazarlık; faiz oranları hakkında yorum yapabilme, enflasyonun etkilerini algılayabilme, risk kavramını ve çeşitliliğini algılayabilme, ikincisi ise gelişmiş finansal okuryazarlık; hisse senedi piyasası, fonlar, bono fiyatları ve oranlarıyla ilgili hesaplamalardır. Bir diğer tanıma göre finansal okuryazarlık basit ve ekonomik konular hakkında bilgi sahibi olarak bu türden bilgilerin ve aynı zamanda finansal kaynakların etkin kullanım becerisidir.(Karabacak, 2013).

Finansal okuryazarlık ile ilgili literatürde birçok tanım olmakla birlikte, bu tanımların bazı ortak noktaları bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık hem bilgi ve beceri hem de tutum ve davranışları içermektedir. Gökmen (2012) finansal okuryazarlığın özünü ve amacını dikkate alarak şu tanıma yapmıştır; kişisel finansal sağlığı sağlamak ve korumak için gereken finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışlardan oluşan bileşene finansal okuryazarlık denilir.

Finansal okuryazarlık iletişim kurma bilgisiyle başlayan, bireyleri finansal açıdan geliştirmenin temel hedef olduğu aktif bir süreçtir. Finansal okuryazarlık tasarruf, bütçeleme ve akılcı kredi kullanımı gibi arzulanan finansal davranışları teşvik eden çevreler ve özendiriciler oluşturarak finansal sisteme erişmelerini desteklemek açısından önemlidir (Miller ve Ark., 2009).

2007-2009 yılları arasında meydana gelen küresel finansal kriz finansal sistemin uzun dönemli istikrarı için tüketicinin korunmasının önemini ortaya koymuştur. Aynı zamanda meydana gelen bu kriz sonrasında finansal hizmetlerin kullanımındaki hızlı artış, finansal düzenlemelerin artırılmasının yanı sıra tüketicilerin güçlenmesi ve korunması için de tüketici eğitiminin ne kadar gerekli olduğunu doğrulamıştır. Finansal tüketicilerin korunamaması sonucunda genişletilmiş finansal içeriklerin büyüme geliştirici faydaları ciddi bir şekilde zarara uğrayabilir veya faydaları yok olabilir (World Bank, 2011: 1).

Piyasa ekonomilerinin değerlendirilmesi tüketicilerin, yatırımcıların, işçilerin ve firmaların fırsatlarının önemli ölçüde genişlediğini göstermektedir. Kolaylıkla erişilebilen ürün ve hizmetlerdeki çeşitlilik yalnızca bir yüzyıl önce yaşayan insanlar için olağanüstü seviyededir. Aynı zamanda tercihlerin çokluğu da şaşırtıcı derecedir. Artan karmaşıklık evde alınan kararlardan ulaşım ve konut ile ilgili kararlara ve hatta kariyer, tasarruf ve yatırım ile ilgili

kararlara kadar neredeyse tüm piyasa kararlarını etkilemiştir. Bu durumda seçenekleri iyi değerlendiren bireylerin refahında artış görülmektedir (Lerman ve Bell, 2006).

Finansal okuryazarlık hem aile ekonomisinin refahı hem finansal sistemin selameti ve istikrarı açısından oldukça önem taşımaktadır. Doğru finansal seçimler/kararlar anlaşılabilir bir şekilde sunulan güvenli ve faydalı bilgiye bağlıdır. Eğitimli bireyler sadece kendileri için daha iyi sonuçlar elde etmez aynı zamanda dikkatli bir şekilde alışveriş yapması ve finansal ürünleri kullanması sayesinde piyasa etkinliğini artırmaya ve inovasyona yardımcı olurlar. Tüketicinin iyi bir şekilde bilgilendirilmesi gereksiz, uygun olmayan ve yüksek maliyetli olan finansal ürün ve hizmetlerin yaygınlaşmasına karşı en iyi savunma yollarından biridir. Böylece bu tür ürün ve hizmetlerin piyasada bulunması engellenmiş olur (Bernanke, 2011).

Nasıl ki bir çarkın dişlilerinin düzgün çalışması tüm sistemin işleyişini olumlu etkiliyorsa, finansal okuryazarlık da öncelikle tüketicilere olan faydasıyla bireysel refahın artmasına, ardından finansal piyasalarda etkinlik ve istikrarın gelişmesine, daha sonra ise tüm ekonomide iyileşme ve toplumun refahının artmasına da katkıda bulunur (TCMB, 2011).

Yapılan bir araştırmaya göre, finansal cehalet Amerikan nüfusu arasında, özellikle de özel demografik gruplarda, oldukça yaygındır. Bu demografik gruplarda kadınlar, Afrikalı-Amerikalılar, Latin Amerikalılar ve eğitim seviyesi düşük olan bireyler bulunmaktadır. Emeklilik planlarında başarısızlık, borsaya dâhil olmama ve hatalı borçlanma davranışlarının temel finansal cehaletle bağlantılı olabileceğini vurgulanmıştır (Lusardi, 2008).

Başka bir araştırma finansal okuryazarlık ile emeklilik planlaması arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre Amerikalı bireylerin temel matematik hesaplarını dahi yapamadıkları görülmektedir. Aynı zamanda bireyler finansal piyasaları ve bununla ilgili kavramları iyi anlamamaktadır. Sonuçlar daha ileri finansal okuryazarlığa sahip bireylerin emekliliğe hazır olduğunu göstermiştir (Lusardi ve Mitchell, 2009).

Diğer bir araştırma ise OECD-International Network on Financial Education (INFE) tarafından yapılmıştır. Bu araştırma 14 ülkeden (Almanya, Arnavutluk, Britanya Virgin Adaları, Çek Cumhuriyeti, Ermenistan, Estonya, Güney Afrika, İngiltere, İrlanda, Macaristan, Malezya, Norveç ve Peru) farklı altyapılarda ki bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemeye yöneliktir. Araştırma sonuçlarına göre Macaristan hariç tüm ülkelerdeki erkeklerin finansal bilgisi kadınlarınkinden daha fazla olduğunu ortaya koymuştur (Atikson ve Messy, 2012).

Gathergood (2012), İngiltere'deki tüketicilerin özdenetimi, finansal okuryazarlık düzeyleri ve aşırı borçlanma davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları özdenetim ve finansal okuryazarlık yetersizliği ile aşırı borçluluk arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Özdenetimi eksik olan bireyler maliyeti yüksek olan hızlı alınan kredileri daha fazla kullanmaktadır. Bunun yanı sıra bu gibi tüketicilerin risklere açık olduğu ileri sürülmüştür.

Dünya Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) işbirliği ile 2012 yılında "Finansal Yeterlilik Araştırması" gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma 40 il ve 142 ilçeyi kapsamakta ve 3009 yetişkin bireyin katılımıyla yapılmıştır. Araştırmada finansal okuryazarlık; bütçe yönetimi ve borçlanma, finansal planlama, finansal ürün seçimi, finansal tutum-davranış-eğilimler, katılımcıların sosyo-ekonomik durumu, finansal bilgi edinimi ve ihtiyacı konu başlıkları altında incelenmiştir. Sonuçları incelendiğinde ise gelir yükseldikçe sorulan sorulara doğru cevap verme oranının arttığı ortaya çıkmıştır. Tasarruf yapma düzeyi öngörüldüğü gibi düşük çıkmıştır. Kırsal bölgelerdeki bireyler tasarruf yapma eğiliminin yüksek olmasına karşın, şehirde yaşayan bireylerin harcama eğilimleri yüksektir. Bunun yanı sıra uzun vadeli gelecek planı yapanların oranı da düşük çıkmıştır. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu gelirlerini planladıklarını öne sürmüşlerdir. Karmaşık finansal ürün ve hizmetler hakkında bilinçsiz olan bireyler bu ürün ve hizmetleri kullanmamaktadır. Bireyler finansal kararlar alırken öncelikle tanıdıklarına danışmaktadır. Bütçeleme yapan bireylerin bilgi edinmeye daha istekli oldukları ortaya koyulmuştur (SPK, 2012).

### **3. YÖNTEM**

Bu çalışma kesitsel ve tanımlayıcı bir çalışma olarak planlanmıştır. Araştırmanın amacı ise Sivas İlinde Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan sağlık personelinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesidir. Ayrıca sağlık çalışanlarının sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği de incelenecektir. Araştırmanın evrenini 15.10.2016-15.12.2016 tarihleri arasında, Sivas Devlet Hastanesi, Sivas Numune Hastanesi, Sivas Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Yıldızeli Devlet Hastanesi, Gürün Devlet Hastanesi, Divriği Devlet Hastanesi, Zara Devlet Hastanesi, Suşehri Devlet Hastanesi, Kangal Devlet Hastanesi, Şarkışla Devlet Hastanesi, Gemerek Devlet Hastanesinde çalışan 2750 sağlık personeli(hekim, hemşire ve diğer sağlık çalışanları), örneklemini ise bu tarihler arasında hastanelerde çalışmakta olan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, "Raosoft" ([www.raosoft.com](http://www.raosoft.com)) programı kullanılarak hesaplanan, 338 sağlık personeli oluşturmuştur. Veri toplama aracı

olarak Kılıç, Ata ve Seyrek(2015) tarafından hazırlanan anket formu uygulanmıştır. Bu form bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemektedir.

Yedi alt boyut ve 38 sorudan oluşan anketin ilk altı bölümü “doğru”, “yanlış” ve “fikrim yok” cevaplarından oluşan sorular sorulmakta, yedinci bölümde ise matematik ve faiz hesaplarıyla ilgili çoktan seçmeli sorular sorulmaktadır. Bu bildiri ise sadece bir boyut ele alınmıştır. Bunun yanı sıra ankette kişisel bilgi formu da yer almaktadır. Bu form araştırmada gönüllü olarak yer alacak katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu gibi bazı sosyo-demografik bilgiler ile mesleğine ilişkin veriler ve bireysel emeklilik sistemine katılım durumu, internet bankacılığı kullanıp kullanmadığı gibi 12 soru sorulmaktadır. Gerekli izinler alınarak çalışmaya gönüllü olarak katılan bireylere anketler uygulanmıştır.

#### 4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılan testler sonucu elde edilen veriler verilmektedir.

**Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri**

Cinsiyet	Sayı	Yüzde(%)	Medeni Durum	Sayı	Yüzde(%)
Kadın	239	69,7	Evli	215	62,7
Erkek	104	30,3	Bekâr	128	37,3
Yaş	Sayı	Yüzde(%)	Çocuk Sayısı	Sayı	Yüzde(%)
20-29	155	45,2	0	161	46,9
30-39	111	32,4	1	62	18,1
40-49	62	18,1	2	95	27,7
50-59	15	4,4	3 ve üzeri	25	7,3
Eğitim Düzeyi	Sayı	Yüzde(%)	Kadro Unvanı	Sayı	Yüzde(%)
Lise	36	10,5	Hekim	75	21,9
Ön lisans	78	22,7	Hemşire/Ebe	211	61,5
Lisans	140	40,8	Tekniker	46	13,4
Yüksek Lisans	23	6,4	Memur	11	3,2
<b>Toplam</b>	<b>343</b>	<b>100</b>		<b>343</b>	<b>100</b>

Tablo 1’de katılımcıların özellikleri incelendiğinde, 69,7’sinin kadın, %30,3’ünün erkek, %62,7’sinin bekâr, %37,3’ünün evli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %45,2’si 20-29, %32,4’ü 30-39, %18,1’i 40-49, %4,4’ü 50-59 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamındaki kişilerin çocuk sayısı incelendiğinde %62,7’sinin hiç çocuğu olmadığını, %18,1’inin 1 çocuğa sahip olduğu, %27,7’sinin iki çocuğa sahip olduğu, %7,3’ünün ise 3 ve daha fazla çocuğa sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %10,5’i lise, %22,7’si ön lisans, %40,8’i lisans, %6,4’ü

yüksek lisans, %19,5'i doktora mezunu olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %21,9'u hekim, %61,5'i hemşire/ebe, %13,4'ü tekniker/teknisyen, %3,2'si memur olduğunu belirtmiştir.

**Tablo 2:** Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Katılımı ve İnternet Bankacılığı Kullanım Durumu

Bireysel Emeklilik Sistemine Katılım			İnternet Bankacılığı Kullanımı		
	Sayı	Yüzde(%)		Sayı	Yüzde(%)
Evet	116	33,8	Evet	231	67,3
Hayır	227	66,2	Hayır	112	32,7
<b>Toplam</b>	<b>343</b>	<b>100,0</b>		<b>343</b>	<b>100,0</b>

Tablo 2'de katılımcıların bireysel emeklilik sistemine(BES) katılımı olup olmadığı ve internet bankacılığı kullanımı durumu incelenmektedir. Buna göre katılımcıların %33,8'i bireysel emeklilik sistemine katılımı varken, %66,2'si katılmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %67,3'ü internet bankacılığını kullanırken, %32,7'si kullanmadığını belirtmiştir.

**Tablo 3:** Katılımcıların Gelir ve Aylık Tasarruf Düzeyleri

Gelir Düzeyi			Aylık Tasarruf Yüzdeleri		
	Sayı	Yüzde(%)		Sayı	Yüzde(%)
₺ 2000-3999	221	64,4	%0	185	53,9
₺ 4000-5999	36	10,5	%0-5	62	18,1
₺ 6000-7999	43	12,5	%6-10	38	11,1
₺ 8000-9999	21	6,1	%11-15	32	9,3
₺ 10000 ve üzeri	22	6,4	%16-20	26	7,6
<b>Toplam</b>	<b>343</b>	<b>100</b>		<b>343</b>	<b>100</b>

Tablo 3'te katılımcıların gelir düzeyi ve aylık tasarruf düzeyi incelenmektedir. Buna göre katılımcıların %64,4'ü ₺ 2000-3999, %10,5'i ₺ 4000-5999, %12,5'i ₺ 6000-7999, %6,1'i ₺ 8000-9999, %6,4'ü ₺ 10000 ve üzeri gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %53,9'unun hiç tasarruf yapmadığı, %18,1'i gelirinin %0-5'ini, %11,1'i gelirinin %6-10'unu, %9,3'ü gelirinin %11-15'ini, %7,6'sının ise gelirinin %16-20'sini tasarruf yaptığını bildirmiştir.

**Tablo 4:** Katılımcıların Uzmanlık Alanları ve Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumu

Finansal Okuryazarlık Eğitimi	F	(%)
Evet	14	4,1
Hayır	329	95,9
<b>Toplam</b>	<b>343</b>	<b>100,0</b>

Tablo 4'te katılımcıların en son bitirdiği uzmanlık alanı ve finansal okuryazarlık eğitimi alıp almadığı incelenmektedir. Buna göre katılımcıların %71,1'i sağlık bilimleri alanında, %6,7'si sosyal bilimler alanında uzmanlık eğitimi aldığını bildirmiş ve %22,2'si bu soruyu

yanıtlamamıştır. Katılımcıların %4,1'inin finansal okuryazarlık eğitimi aldığını, %95,9'unun ise almadığı saptanmıştır.

**Tablo 5:** Finansal Okuryazarlık Anketinin Güvenilirlik Analizi

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Genel Ölçek	0,842	38

Tablo 5'de finansal okuryazarlık anketine ilişkin güvenilirlik analizi sonucu verilmiştir. 38 maddeden oluşan finansal okuryazarlık anketine ait güvenilirlik katsayısı incelendiğinde, ölçeğe ait Cronbach's Alpha değerinin 0,842 olduğu saptanmıştır. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların anketteki sorulara verdiği cevaplara göre katılımcıların 100 puan üzerinden başarı düzeyi belirlenmiştir. Tablo 2'de sağlık çalışanlarının cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, kadro unvanı, bireysel emeklilik sistemine katılımı, internet bankacılığı kullanımı, finansal okuryazarlık eğitimi alıp almadığı ve aylık tasarruf düzeyleri göz önüne alınarak başarı puanları incelenmiştir.

Katılımcıların finansal okuryazarlık başarı puanlarını gösteren Tablo 6'de alt boyutlara ilişkin bazı kısaltmalar kullanılmıştır. Bu kısaltmalar şu şekildedir:

- TEF** : Temel Ekonomi ve Finans Başarı Puanı
- BB** : Bireysel Bankacılık Başarı Puanı
- ES** : Emeklilik ve Sigortacılık Başarı Puanı
- FT** : Finansal Tablolar Başarı Puanı
- Y** : Yatırım Başarı Puanı
- VM** : Vergi ve Mevzuat Başarı Puanı
- MF** : Matematik ve Faiz Hesaplamaları Başarı Puanı
- FG** : Finans Gündemi Başarı Puanı
- GN** : Genel Başarı Puanı

Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık konusunda genel başarı düzeylerinin %60 olduğu görülmektedir. Sağlık çalışanlarının anket bölümlerine göre başarı puanları incelendiğinde "Emeklilik ve Sigortacılık" (%78) bölümü en yüksek başarıyı elde ettikleri alan iken "Yatırım"(%37) bölümü en başarısız olunan alan olduğu belirlenmiştir. Sağlık çalışanlarının cinsiyete göre başarı puanlarına bakıldığında ise erkeklerin kadınlara kıyasla daha başarılı oldukları görülmektedir. Kadın sağlık çalışanlarının doğru cevap oranı %59 iken bu oran erkek sağlık çalışanlarında %64'tür.



**Tablo 6:** Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Başarı Puanları (100 Puan Üzerinden)

	TEF	BB	ES	FT	Y	VM	MF	GF	GN
<b>Genel Değerlendirme</b>	61	74	78	49	37	73	63	51	60
Kadın	58	73	77	45	37	73	63	58	59
Erkek	67	77	82	53	38	74	64	61	64
20-29	56	73	75	48	33	68	62	48	56
30-39	67	75	76	50	35	73	56	52	60
40-49	59	76	91	42	43	83	74	56	62
50-59	79	81	77	48	59	95	73	62	71
Evli	61	75	79	47	37	77	65	52	61
Bekâr	59	73	77	49	36	67	60	52	58
0	61	74	77	49	35	68	61	51	59
1	58	76	80	48	38	88	67	50	61
2	67	74	79	42	38	72	60	53	60
3+	49	72	86	54	37	80	72	50	60
Lise	53	68	80	40	37	65	52	39	53
Önlisans	55	71	81	48	41	76	67	51	60
Lisans	57	74	80	49	35	71	67	49	60
Yüksek Lisans	63	68	62	50	36	73	65	48	58
Doktora	79	86	78	48	35	80	57	64	65
Hekim	76	87	79	45	35	77	58	63	46
Hemşire/Ebe	55	71	76	46	36	68	65	46	47
ST/T <sup>4</sup>	64	75	88	60	42	86	62	56	60
Memur	63	70	78	45	41	72	57	54	45
₺2000-3999	54	71	79	45	36	69	62	47	57
₺4000-5999	68	75	77	63	40	89	75	51	66
₺6000-7999	72	83	77	47	33	90	71	60	66
₺8000-9999	81	79	72	53	33	60	51	65	62
₺10000+	82	87	86	44	37	72	50	67	67
Evet	66	80	80	45	39	78	62	55	62
Hayır	59	72	78	49	36	71	62	49	58
Evet	63	77	77	47	36	76	61	52	61
Hayır	57	70	82	49	39	69	66	50	59
Evet	60	58	69	64	35	88	48	50	56
Hayır	61	74	79	47	37	72	64	52	60
%0	59	75	81	46	35	71	63	50	59
%0-5	61	72	72	50	38	76	61	50	59
%6-10	59	59	72	51	39	79	61	47	60
%11-15	65	65	83	45	36	65	63	55	60
%16-20	68	68	83	48	42	87	72	66	67

Sağlık çalışanlarının yaş grubuna göre başarı puanlarına incelendiğinde en başarılı olan grup 50-59 (%71) yaş grubu iken en başarısız olan grup 20-29 (%56) yaş grubudur.

<sup>4</sup> Sağlık Teknikeri/Teknisyeni

<sup>5</sup> Bireysel Emeklilik Sistemi

<sup>6</sup> Finansal Okuryazarlık

Katılımcıların medeni durumlarına göre başarı puanlarına bakıldığında ise evlilerin (%61) bekârlara (%58) kıyasla daha başarılı olduğu saptanmıştır. Ayrıca çocuk sayıları değişkenine göre başarı puanları incelendiğinde tüm gruplardaki başarı oranı neredeyse eşittir. Sağlık çalışanlarının çocuk sayıları finansal okuryazarlık düzeyini etkilemediği gözlenmektedir.

Sağlık çalışanlarının eğitim durumlarına göre başarı puanları incelendiğinde en yüksek başarı puana sahip olanlar doktora mezunları (%65) iken en düşük başarı puanına sahip bireyler lise mezunları (%60)'dır. Kadro unvanına göre başarı puanları incelendiğinde en yüksek puanın %60 ile tekniker/teknisyenlerin elde ettiği saptanmış, buna karşın memurlar %45 başarı puanı ile en düşük başarı puanına sahip grup olmuştur.

Sağlık çalışanlarının gelir düzeyi özelliklerine göre ortalama başarı puanlarına bakıldığında en yüksek başarıyı ₺ 10.000 ve üzeri gelire sahip olanlar (%67) elde ederken en düşük başarı puanını ₺ 2.000-3.999 gelire sahip olanlar (%57) elde etmiştir. Katılımcıların bireysel emeklilik sistemine katılım durumlarına göre başarı puanlarına bakıldığında bireysel emeklilik sistemine dâhil olanlar (%62) sisteme dâhil olmayanlara (%58) kıyasla finansal okuryazarlık konusunda daha başarılıdır. Sağlık çalışanlarının internet bankacılığı kullanım özelliklerine göre ortalama başarı puanlarına bakıldığında internet bankacılığı kullananlar (%61), internet bankacılığı kullanmayanlara (%59) kıyasla finansal okuryazarlık konusunda daha başarılıdır. Finansal eğitim alma durumuna göre incelendiğinde eğitim almayanlar (%56), alanlara kıyasla (%60) daha başarılıdır. Sağlık çalışanlarının tasarruf yapma özelliklerine göre ortalama başarı puanlarına bakıldığında en yüksek başarıyı %67 ile gelirin %16-20' sini tasarruf eden bireylerin elde ettiği saptanmıştır.

**Tablo 7:** Cinsiyet, Yaş ve Medeni Durum Değişkenleri ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Mann-Whitney U Testi	Cinsiyet		Medeni Durum	
	Kadın	Erkek	Evlî	Bekâr
N	239	104	215	128
Mean Rank	161,10	197,05	176,26	164,84
U	9823,0		12844	
p	0,002*		0,302	

Tablo 7'te sağlık çalışanlarının cinsiyet ve medeni durumlarıyla finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır. Katılımcıların cinsiyeti (U=9823,0,5; p<0,005) ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre erkeklerin (Mean Rank=197,05) finansal okuryazarlık düzeyleri kadınlara (Mean Rank=161,10) göre daha yüksektir. Literatür incelendiğinde finansal okuryazarlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu kanıtlayan

çalışmalara rastlamak mümkündür (Chen ve Volpe, 2002; Worthington, 2006; Dvorak ve Hanley, 2010). Bu çalışmaların çoğunda erkeklerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşın literatürdeki bazı çalışmalar cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır (Adeleke, 2013; Jorgensen ve Salva, 2010; Biçer ve Altan, 2016).

Medeni durum ile finansal okuryazarlık ilişkisine bakıldığında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ( $p>0,005$ ). Literatür incelendiğinde medeni durum ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı ilişkilerin mevcut olduğunu gösteren çalışmalara rastlamak mümkündür. Ülkemizdeki finansal erişim endeksi sonuçlarına göre evlilerin, bekârlara kıyasla daha yüksek bir finansal erime sahip olduğu ve kadınların düşük finansal okuryazarlık seviyesinde olduğu belirtilmiştir (TEB, 2014). ANZ Bankası ile Emeklilik Komisyonunun yaptığı çalışmada da evli olan bireylerin daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesinde olduğu ortaya çıkmıştır (Retirement Commission, 2006). Arano ve ark. (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada evli bireylerin risk alma konusunda eşlerin birbirini nasıl etkilediği ile ilgili farklılığı ortaya koymaktadır. Evli bireylerde erkeklerin kadınları risk almaya yönlendirdiğinde kadınların risk almaktan kaçındığını ancak kadınların erkekleri risk almaya yönlendirdiğinde ise erkeklerin daha fazla risk aldığı saptamıştır.

**Tablo 8:** BES Katılımı, İnternet Bankacılığı Kullanımı ve FOY Eğitimi ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Mann-Whitney U Testi	BES Katılımı		İnternet Bankacılığı Kullanımı		FOY Eğitimi	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
N	116	227	231	112	14	329
Mean	187,13	164,27	173,22	169,48	158,86	172,56
Rank						
U	11411,5		12654,0		2119,0	
p	0,043		0,743		0,612	

Tablo 8’te sağlık çalışanlarının BES katılım, internet bankacılığı kullanım ve FOY eğitimi alma durumu ile finansal okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre BES katılım durumu ( $U=11411,5$ ;  $p>0,005$ ), internet bankacılığı kullanım durumu ( $U=12654,0$ ;  $p>0,005$ ) ve finansal okuryazarlık eğitimi alma ( $U=2119,0$ ;  $p<0,005$ ) durumu ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ( $p>0,005$ ).

Altıntaş (2009), bireysel emeklilik sistemine dâhil olan kişilerin finansal okuryazarlıklarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Roojj ve ark. (2012) tarafından yapılan

çalışmada finansal okuryazarlık ile emeklilik planlaması arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu ve tasarruf planı yapmanın serveti artırıcı etkisinin olduğunu ortaya koymuştur.

Bıçer ve Altan (2016)'m öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada finansal okuryazarlık eğitimi alan öğrencilerin finansal konulardaki algılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra, Bayer ve ark. (1996) tarafından yapılan araştırmada, çalışanların emeklilik seminerleri ile bilgilendirildiklerinde gönüllü birikim planlarına dâhil olduklarını gözlemlediklerini ve eğitim seminerlerinin sıklığı ve emekliliğe katılım oranı arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

**Tablo 9:** Katılımcıların Yaşı ve Çocuk Sayıları ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Kruskal-Wallis H Testi	Yaş				Çocuk Sayısı			
	20-29	30-39	40-49	50-59	0	1	2	3+
N	155	111	62	15	161	62	95	25
Mean	155,50	169,28	198,98	251,10	167,57	181,27	174,55	167,86
Rank								
X <sup>2</sup>	18,573				0,974			
p	0,000*				0,807			

Tablo 9'te sağlık çalışanlarının yaşları ve çocuk sayıları ile finansal okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Buna göre yaş değişkeni ( $X^2=18,573$ ;  $p<0,005$ ) ile finansal okuryazarlık arasından anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yaş arttıkça finansal okuryazarlık düzeyi artmaktadır. 50-59 yaş grubundaki sağlık çalışanlarının diğer gruplara göre daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahiptir. Bireylerin yaşı arttıkça her konudaki deneyimleri de artmaktadır. Bu durum finansal deneyimlerde de kendini göstermektedir. Yaşı büyük olan sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmasının sebebinin kişisel finans deneyimleri sonucu elde ettiği bilgiler olduğu düşünülmektedir. Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde 18-24 yaş grubu ve 70 yaş üzeri bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin çok düşük olduğu saptanmıştır (ASIC, 2011; Hilgert ve Hogarth, 2002). Dulebohn (2002) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların yaşları arttıkça yatırım kayıplarını telafi etme konusunda artan endişelerinden dolayı yüksek orandaki risklerden kaçındıklarını ve emeklilik yatırımlarının büyük kısmını daha az riskli yatırımlara ayırmayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

Katılımcıların çocuk sayıları ( $X^2=0,974$ ;  $p>0,005$ ) ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Literatürde çocuk sahibi olan bireylerin daha yüksek finansal bilgi düzeyine sahip olduğu belirtilmiştir (Retirement Commission, 2006).

**Tablo 10:** Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Kruskal-Wallis H Testi	Eğitim Düzeyi				
	Lise	Önlisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
N	36	78	140	22	67
Mean Rank	123,43	169,93	167,65	150,61	216,63
X <sup>2</sup>	23,619				
p	0,000*				

Tablo 10’da sağlık çalışanlarının eğitim düzeyi ( $X^2=23,619$ ;  $p<0,005$ ) ile finansal okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır( $p<0,005$ ). Buna göre “doktora” (Mean Rank=216,63) düzeyindeki sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlıklarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde eğitilmiş bireylerin finansal okuryazarlığının yüksek olduğu buna karşın az eğitilmiş bireylerin seviyesinin düşük olduğu görülmektedir (Retirement Commission, 2006; Koenen ve Lusardi, 2011). Rana ve diğ. (2014) tarafından yapılan araştırmaya göre, bilgi araştırma davranışı ve eğitim düzeyi arttıkça riskli varlıklara yatırım yapma eğiliminin arttığını saptanmıştır. Buna karşın Gibson ve diğ. (2013) tarafından yapılan çalışmada finansal risk toleransı ve eğitim arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

**Tablo 11:** Katılımcıların Kadro Unvanı ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Kruskal-Wallis H Testi	Kadro Unvanı			
	Hekim	Hemşire/Ebe	Tekniker/Teknisyen	Sağlık Memuru
N	75	211	46	11
Mean Rank	213,51	150,06	206,91	163,86
X <sup>2</sup>	29,352			
p	0,000*			

Tablo 11’de sağlık çalışanlarının kadro unvanı ( $X^2=29,352$ ;  $p<0,005$ ) ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır( $p<0,005$ ). Buna göre hekimlerin (Mean Rank=213,51) finansal okuryazarlıklarının diğer gruplara göre daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir.

**Tablo 12:** Katılımcıların Gelir Düzeyleri ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Kruskal-Wallis H Testi	Gelir Düzeyi				
	₺ 2000-3999	₺ 4000-5999	₺ 6000-7999	₺ 8000-9999	₺ 10000+

	N	221	36	43	21	22
<b>Ortalama Genel Puanı</b>	<b>Mean Rank</b>	153,01	202,44	210,17	196,00	215,43
	$X^2$	23,407				
	p	0,000*				

Tablo 12’de sağlık çalışanlarının gelir düzeyleri ( $X^2=23,407$ ;  $p<0,005$ ) ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. ₺ 10000 ve üzeri (Mean Rank=215,43) gelire sahip olan sağlık çalışanlarının diğer gelir gruplarındakilere göre daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Literatür incelendiğinde Yıldırım ve ark. (2017) tarafından yapılan bir araştırmada katılımcıların gelir düzeyi arttıkça temel finansal okuryazarlık sorularına verdikleri doğru cevaplarında arttığı gözlemlenmiştir. Diğer bir çalışmada ise gelir düzeyi arttıkça bireylerin yatırım yapma olanaklarının arttığını ve gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların %71’inin yatırım hesabı olduğu belirlenmiştir (Fettahoğlu, 2015). Buna karşın Biçer ve Altan (2016) üniversite öğrencileri kapsamında gerçekleştirdiği çalışmada gelir düzeyi ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki tespit edememiştir.

**Tablo 13:** Katılımcıların Aylık Tasarruf Oranı ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Kruskal-Wallis H Testi	Tasarruf Oranı (Aylık Gelirden)				
	% 0	% 0-5	% 6-10	% 11-15	% 16-20
N	185	62	38	32	26
Mean Rank	167,65	163,73	173,09	172,31	220,69
$X^2$	7,087				
p	0,131				

Tablo 13’de sağlık çalışanlarının aylık tasarruf düzeyleri ( $X^2=7,087$ ;  $p>0,005$ ) ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde Sabri ve Macdonald (2010) tarafından Malezya’da yapılan bir çalışmada finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan bireylerin tasarruf yapma eğiliminde olmadığı buna karşın finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireylerin tasarruf yapma olasılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

## 5. SONUÇ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda finansal okuryazarlık çalışmaları hız kazanmakta ve finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması için çeşitli tavsiyelerde bulunmaktadır. Bilhassa tasarruf miktarlarının artırılması için ve muhtemel finansal krizlerden korunma aracı olarak finansal okuryazarlık kavramı vurgulanmaktadır. Finansal ürün ve hizmetlerin temininde verilen hatalı kararlar bireyi, aileyi ve tüm toplumu derinden etkilemektedir. Dolayısıyla finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması gereklidir.

Bu araştırma Sivas İlinde Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerde çalışan sağlık personelinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 343 sağlık personeli katılmıştır. Katılımcıların demografik verileri incelendiğinde %69,7'si kadın, %62,7'si bekâr, %45,2'sinin 20-29 yaş aralığında ve %45,2'sinin hiç çocuğu olmadığı saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların %40,8'i lisans mezunu ve %61,5'i hemşire/ebe olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların gelir düzeylerine bakıldığında ise %64,4'ünün aylık gelirin  $\text{₺}2000\text{-}\text{₺}3999$  aralığında olduğu ve %53,9'unun hiç tasarruf yapmadığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra katılımcıların %66,2'si bireysel emeklilik sistemine katılımının olmadığı, %67,3'ünün internet bankacılığını kullandığı ve %95,9'unun finansal okuryazarlık eğitimi almadığı saptanmıştır.

Veri toplama araçlarından kişisel bilgi formunda yer alan demografik veriler ve diğer değişkenler ile katılımcıların finansal okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yüzde analizleri, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık başarı puanları incelendiğinde %60 başarı elde etmiştir. Bu sonuç, sağlık çalışanlarının orta düzeyde bir finansal okuryazarlığa sahip olduğunu ve finansal okuryazarlıklarını geliştirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Erkekler finansal okuryazarlıkları kadınlara göre daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların yaş grupları incelendiğinde 50-59 yaş (%71) grubundaki sağlık çalışanlarının, eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde ise doktora mezunlarının (%60) diğer gruplara göre daha yüksek başarı puanı elde ettiği gözlemlenmiştir.

Sağlık çalışanlarının kadro unvanı değişkenine göre finansal okuryazarlıkları incelendiği Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre hekimlerin finansal okuryazarlıklarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca  $\text{₺} 10.000$  ve üzeri (%67) aylık gelire sahip sağlık çalışanlarının diğer gruplara göre daha yüksek başarı elde ettiği gözlemlenmiştir.

Son zamanlarda finansal okuryazarlık konusunda çok farklı denek gruplarına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların büyük çoğunluğunda deneklerin finansal okuryazarlık

düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmanın bulguları incelendiğinde ise sağlık çalışanlarının orta düzeyde finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğunu ve bu konuda eğitim alarak geliştirmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce literatür taranmış ve sağlık çalışanları örnekleminde yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda sağlık çalışanları üzerine yapılan bu çalışmanın literatürdeki boşluğu dolduracağı ve gelecekte yapılması planlanan çalışmalara yol gösterici bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Bu konunun öneminin tüm kişi, kurum ve kuruluşlarca anlaşılmasını sağlamak amacıyla bu alanda yapılan çalışmaların artırılması ve eğitim, seminer, konferans vb. yöntemlerle halkın bu konuda bilinçlendirilmesi ve finansal konulardaki davranışlarının değiştirilmesi önerilmektedir.



## KAYNAKÇA

- Adeleke, T. (2013), "The Effects of Gender and Gender Role on the Financial Literacy of College Students", Wilmington, North Carolina: Oklahoma State University, July.
- Altıntaş, K. M. (2009), Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okuryazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitim Modeli, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9):151-176.
- Arano, K., C. Parker, Terry, R. (2010). Gender-based risk aversion and retirement asset allocation. *Economic Inquiry*. 48 (1): 147-155.
- ASIC (Austuralian Securities and Investment Commission (2011), "Financial Literacy Strategy", Report 229.
- Atikson, A. ve Messy, F. (2012). Measuring Financial Literacy: Result of the OECD/International Network on Financial Education(INFE) Pilot Study, OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pension, No:15, *OECD Publishing*.
- Bayer, P. J., B. D. Bernheim, Scholz, J. K. (1996). The effects of financial education in the workplace: evidence from a survey of employers. NBER Working Paper Series. 5655.
- Bernanke, B. S.(2011), "Financial Literacy" Statement by Ben S. Bernanke Chairman Board of Governors of the Federal Reserve System provided for the record of a hearing conducted by the Subcommittee on Oversight of Government Management, the Federal Workforce, and the District of Columbia of the Committee on Homeland Security and Governmental Affairs U.S. Senate, *Washington, D.C*, 20 April.
- Bıçer, E. B. ve Altan F. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1501-1517.
- Bodie, Z. (2006), A Note on Economic Principles and Financial Literacy, *Networks Financial Institute at India State University Policy Brief*, April.
- Chen, H. ve Volpe, R. P. (2002), "Gender Differences in Personal Financial Literacy Among College Students", *Financial Services Review*, 11: 289-307.
- Dulebohn, J.H. (2002). An investigation of the determinants of investment risk behavior in employer-sponsored retirement plans. *Journal of Management*. 28 (1): 3-26.
- Dvorak, T. ve Hanley, H. (2010), "Financial Literacy And The Design Of Retirement Plans", *The Journal of Socio-Economics*, 39: 645-652.
- Fettahoğlu, S. (2015). Hane Halkının Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Kocaeli'nde Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 67, 101-116.
- Gathergood, J. (2012). Self-Control, Financial Literacy and Consumer Over-Indepthedness, *Journal of Economic Psychology*, 33, 590-602.

- Gibson, R., D. Michayluk, Venter, G.V. (2013). Financial risk tolerance: an analysis of unexplored factors. *Financial Services Review*. 22 (1): 23-50.
- Goel, I. and Khanna, S. R. (2013).“Financial Education as Tool to Achieve Financial Literacy”, Eastern Economic Forum.
- Gökmen, H. (2012), Finansal Okuryazarlık, *Hiperlik Yayınları*, İstanbul.
- Hilgert, M. A. ve Hogart, M. J. (2003) Household Financial Management: The Connection Between Knowledge and Behavior, *Federal Reserve Bulletin*, July: 309-322.
- Jorgensen, B. L. ve Savla, J. (2010),“Financial Literacy of Young Adults: The Importance of Parental Socialization”, *Family Relations*,59: 465-478.
- Karabacak, S. (2013), Yönetim Kurumları ve Finansal Okuryazarlık, *Kurumsal Yönetim Dergisi*, TKYD Yayın 1 Sayı:19, İlkbahar 2013.
- Kılıç, Y., Ata, H. ve Seyrek, İ. (2015), Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66: 129-150.
- Koenen, T. B. ve Lusardi, A. (2011), “ Financial literacy and Retirement Planning in Germany”, Working Paper 17110 ([www.nber.org/papers/w17110](http://www.nber.org/papers/w17110) (E.T.: 05.07.2016)).
- Lerman, R. I ve Bell, E. (2006), Financial Strategies: Where Do We Go From Here?, April 2006, Networks Financial Institute an India State University Policy Brief.
- Lusardi, A. (2008), Financial Literacy: An Essential Tool for Informed Consumer Choice?, Working Paper 14084 (<http://www.nber.org/papers/w14084> (E.T.: 15.07.2016)).
- Lusardi, A. ve Mitchell, O.S. (2009), How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness, Working Paper 15350.
- Miller, M., Godfrey, N., Levesque, B. ve Stark, E. (2009). The Case for Financial Literacy in Developing Countries: Promoting Access to Finance by Empowering Consumers, OECD, *The World Bank, DFID, CGAP*.
- Rana, H.M., J. Khan, Baig, A. A. (2014). Information searches as a mediator between income and risky decision-making behavior and influence of education on risky decision-making behavior: a study from pakistan. *The Business & Management Review*. 4 (3), 81-93.
- Retirement Commission (2006), “National Strategy for Financial Literacy”, *New Zealand*.
- Rooij, M. C. J., A. Lusardi, Alessie, R. J. M. (2012). Financial literacy, retirement planning and household wealth. *The Economic Journal*. 122: 449-478.

Sabri, M.F. ve MacDonald, M. (2010), "Saving Behavior and Financial Problems Among College Student: The Role of Financial Literacy in Malaysia", *Cross-Cultural Communication*, 6(3):103-110.

SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) (2012), Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması. ([www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20121116&subid=0&ct=f](http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20121116&subid=0&ct=f))

TEB (Türkiye Ekonomi Bankası) (2013), Türkiye Finansal Okuryazarlık Erişim Endeksi. ([www.teb.com.tr/upload/PDF/foe\\_endeks\\_rapor\\_2013.pdf](http://www.teb.com.tr/upload/PDF/foe_endeks_rapor_2013.pdf) (E.T.: 15.07.2016))

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) (2011), Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim, *TCMB Yayınları*, Ankara.

Yıldırım, M., Bayram, F., Oğuz, A., & Günay, G. (2017). Financial Literacy Level of Individuals and Its Relationships to Demographic Variables. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 8(3), 19.

World Bank (2011), Good Practices for Financial Consumer Protection, Consultative Draft.

Worthington, A. C. (2006), "Predicting Financial Literacy in Australia", *Financial Services Review*, 15: 59-79.

<http://www.oecd.org/> (E.T.: 13.08.2016)